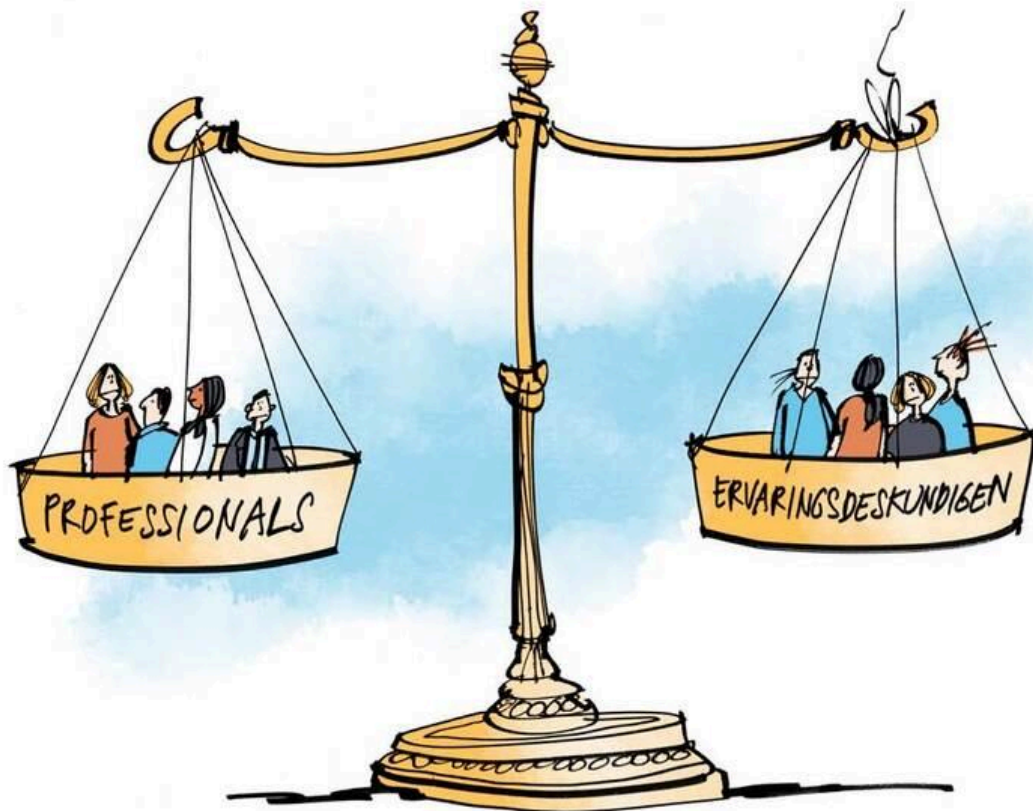

Ervaringsdeskundigheid binnen de jeugdzorg

Ongevraagd advies

Veense Jongerenraad

14-12-2025

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Sociaal Domein brede bijeenkomst	4
Bijeenkomst vernieuwing regiovisie JeugdFV	5
Ervaringsdeskundigheid	5
Laagdrempelige steunpunten	6
IZA, AZWA en GALA	7
Gesprek Willem Brons van 'Burgers 4 Burgers'	8
Herstelbeweging	8
Conclusie	10
Ons Advies	11
Bronvermelding	12

Inleiding

Geacht college,

De Jongerenraad Veenendaal presenteert hierbij ons advies over het inzetten van ervaringsdeskundigheid binnen de gemeente Veenendaal. Evenals het faciliteren van geschikte ruimtes zoals laagdrempelige steunpunten waar ervaringsdeskundigen aan de slag kunnen gaan met het draaien van hun herstelgroepen voor jongeren.

Dit advies is opgesteld naar aanleiding van onze bevindingen met betrekking tot de huidige stand van zaken binnen de jeugdzorg.

Dit advies is tot stand gekomen op basis van de informatie die wij hebben ontvangen tijdens diverse bijeenkomsten binnen het sociale domein. Daarnaast heeft de Jongerenraad zelfstandig onderzoek verricht naar de positieve effecten van het inzetten van ervaringsdeskundigen binnen laagdrempelige steunpunten en zijn wij in gesprek geweest met een al bestaand initiatief binnen Veenendaal. Wij nemen u graag mee in onze bevindingen.

Sociaal Domein brede bijeenkomst

Op donderdag 19 juni 2025 waren wij namens de Veense Jongerenraad aanwezig bij de Sociaal Domein brede bijeenkomst. Hier hebben wij nieuwe inzichten gekregen over de zorgvragen en doelstellingen binnen Veenendaal, aan de hand van de destijds met ons gedeelde statistieken.

De koers was duidelijk: als gemeente willen wij bestaanszekerheid voor onze inwoners creëren, de zelfredzaamheid van onze inwoners versterken en natuurlijk kwalitatief goede ondersteuning bieden. Uit de met ons gedeelde cijfers blijkt dat er een toename is van het aantal jongeren dat gebruikmaakt van een lichtere vorm van hulp binnen de jeugdwet maatwerkvoorzieningen. Ook zien wij dat er een zeer krappe arbeidsmarkt aan het ontstaan is binnen de sector Zorg & Welzijn. Inmiddels maakt één op de zeven jongeren gebruik van jeugdzorg. Hoewel de groei enigszins is afgevlakt, is er nog altijd sprake van een stijgende lijn. Deze cijfers zullen u als college maar al te bekend zijn. Uiteraard maken wij als Jongerenraad ons hier zorgen over. Het huidige jeugdzorgstelsel is niet langer houdbaar en vraagt om een andere aanpak, een menselijkere en collectievere aanpak.

Op deze bijeenkomst hebben wij de gastspreker Friso van Doesburg mogen verwelkomen in ons gemeentehuis. Friso is ervaringsdeskundige jeugdzorg en heeft ons door zijn persoonlijke verhaal te delen flink geïnspireerd en aangegrepen. Het zijn juist mensen zoals hij die met hun stem en inzichten verandering kunnen teweegbrengen binnen systemen die vaak sterk bureaucratisch functioneren. Door alle eisen en regeltjes die wij opstellen, vaak met de beste bedoelingen, vervalt het hele punt van zorg. Dat is namelijk een luisterend oor, iemand met wie je kan sparren, iemand aan wie je jezelf kunt spiegelen en vooral iemand die jou maatwerk kan bieden richting herstel.

Op donderdag 6 november vond er weer een Sociaal Domein brede bijeenkomst plaats die wij namens de Veense jongerenraad deels hebben kunnen bijwonen. Wij zijn deze dag in negen groepen uiteengegaan om verschillende thema's te bespreken, waaronder ook ervaringsdeskundigheid. Wij hebben vernomen dat Allia de Rooij van het Team Maatschappelijke Ondersteuning zich gaat bezighouden met hoe de gemeente meer en beter gebruik kan gaan maken van ervaringsdeskundigheid. Inmiddels zijn de resultaten van deze gesprekstafel ook met ons gedeeld.

Enkele bevindingen waren dat gemeenten en organisaties de samenwerking met ervaringsdeskundigheid kunnen versterken, bijvoorbeeld in beleid en uitvoering. Ervaringsdeskundigen kunnen een waardevolle rol spelen in zowel preventie als in het ondersteunen van complexe hulptrajecten, zowel individueel als in groepsverband. Laagdrempeligheid is hierbij essentieel, zowel voor de ervaringsdeskundige als voor de hulpvrager, zodat mensen makkelijker toegang hebben tot de juiste ondersteuning.

In haar conclusie lezen we dat ervaringsdeskundigheid al wordt ingezet in Veenendaal maar dat het nog niet helemaal inzichtelijk is waar precies en op welke manier. Door het goed ondersteunen van ervaringsdeskundigen en goed af te stemmen op de behoeften van de mensen die zij helpen, kan de inzet van ervaringskennis in de toekomst een steeds grotere meerwaarde bieden. Dit geldt voor zowel de hulpverlening als de gemeenschap zelf.

Al met al zien wij dat de gemeente zeker wel de meerwaarde van ervaringskennis inziet maar dat het soms moeilijk blijkt te zijn om deze kennis ook effectief in te zetten.

Bijeenkomst vernieuwing regiovisie JeugdFV

Op woensdag 25 juni 2025 kwam het sociale domein weer bijeen in het prachtige Hermonde, dit keer op regionaal niveau. In de uitnodiging lezen we het volgende terug: 'De jeugdhulpregio JeugdFV is een samenwerkingsverband van de gemeenten Barneveld, Ede, Nijkerk, Renswoude, Rhenen, Scherpenzeel en Veenendaal. Gezamenlijk kopen we de specialistische jeugdhulp in en werken we aan de doorontwikkeling van de jeugdzorg. Dit doen we op basis van een regionale visie. De huidige regiovisie loopt eind dit jaar af en dient vernieuwd te worden.' Hierin wordt benoemd dat er gewerkt wordt aan een doorontwikkeling van de jeugdzorg. Wij zien hierin het benutten van ervaringsdeskundigen binnen laagdrempelige steunpunten als een goede kans. Wat we zien is dat ook tijdens deze bijeenkomst het inzetten van ervaringsdeskundigheid en een collectievere vorm van zorg weer werd benoemd als iets waar meer op ingezet mag worden.

Ervaringsdeskundigheid

Wanneer je een passie hebt om jongeren te helpen is er vaak al een uitgestippelde route. Zo heb je een SKJ-registratie nodig, die je kunt krijgen wanneer je een relevant HBO-diploma hebt. Denk aan Social Work met profiel Jeugd, HBO Pedagogiek met profiel Jeugd of een Master Jeugdzorg diploma. Voor de MBO'ers die met jongeren willen werken geldt dat ze een EVC-traject (Erkenning van Verworven Competenties) moeten aangaan.

Jongeren die zelf een moeilijke jeugd hebben doorstaan, weten maar al te goed hoe dit ook een effect op hun scholing heeft gehad: schoolverzuim en uiteindelijke uitval vanwege mentale en/of psychosomatische klachten. Het aantal leerlingen dat vanwege lichamelijke of psychische problemen niet naar school gaat is in 2024 veertien procent gegroeid ten opzichte van 2023. Dat zijn bijna 8500 leerlingen. De reden is dat er in toenemende mate een mismatch is tussen het onderwijs en de behoeften van leerlingen, evenals te weinig gepaste ondersteuning. Inmiddels heeft een deel van deze jongeren zijn stem kunnen vinden in cliëntenraden en klankbordgroepen. Hier delen ze hun visie vanuit ervaringskennis, wat beter had gekund, maar ook wat wél helpend was.

Veel van deze inmiddels jongvolwassenen geven aan dat hen geen maatwerk werd geboden, dat er sprake was van een grote afstand tussen hulpverlener en hulpvrager, en dat zij zich niet begrepen voelden. Sommige onder hen hebben dit gevoel in actie omgezet en zijn aan de slag gegaan als ervaringsdeskundige, vaak op vrijwillige basis. Dit zijn mensen met kostbare inzichten, motivatie en hart voor jongeren die helaas niet zo eenvoudig jongerenwerker kunnen worden omdat dat (om)scholing vereist, zelfs als zij dus graag jongeren willen helpen en daar ook geschikt voor zijn. Dit zijn de mensen die binnen laagdrempelige steunpunten o.a. praatgroepen en thematische avonden kunnen coördineren. Dit zijn de jongeren en jongvolwassenen die vanuit gelijkwaardigheid andere jongeren kunnen helpen. Geen papertjes maar wel een dosis aan ervaringen, inzichten en waardevolle kennis. Wanneer theoretische kennis (het brein) weer kan samenwerken met praktijkervaring (het hart) kunnen er mooie stappen binnen de jeugdzorg gemaakt worden. Zoals jongeren het zelf zouden zeggen: de een is "booksmart" en de ander "streetwise", en juist dat streetwise, die herkenning, juist dat spreekt jongeren aan.

Laagdrempelige steunpunten

In Nederland zijn er naar schatting ongeveer 130 laagdrempelige steunpunten. Deze steunpunten zijn bedoeld als een toegankelijke plek voor mensen met psychische aandoeningen of ontwrichtende omstandigheden, om te werken aan herstel en verbinding met de maatschappij. Hulp wordt hier collectief ingezet, vaak door ervaringsdeskundigen met als doel de ggz weer wat menselijker te maken. Onder zulke laagdrempelige steunpunten vallen Zelfregiecentra en Herstelacademies. Daar waar een ZRC (Zelfregiecentrum) meer gericht is op een ontmoetingsplek voor en door mensen creëren, geeft een Herstelacademie vaak meer herstel gerichte hulp. Denk aan educatieve thema-avonden en workshops of WRAP-trainingen. WRAP staat voor Wellness Recovery Action Plan, een methode die helpt om zélf weer grip te krijgen op het leven door een actieplan op te stellen met concrete stappen om je welzijn te ondersteunen en om te gaan met moeilijke periodes.

Kenmerken van zulke steunpunten zijn toegankelijkheid: iedereen kan binnenlopen zonder verwijzing of indicatie. Geen wachtlijst en geen intake, je hoeft niet eerst 'ziek genoeg' te zijn en het is gevestigd in de wijk wat het herkenbaar en uitnodigend maakt (niet klinisch). Gelijkwaardigheid en menselijkheid zijn ook belangrijk, bezoekers worden er niet gezien als cliënten maar als mensen met ervaringen en krachten. Er is geen hiërarchie: medewerkers (ervaringsdeskundigen) en bezoekers leren van elkaar. De sfeer is informeel, huiselijk en veilig dus je mag er gewoon jezelf zijn. Peer support en ervaringsdeskundigheid staan centraal. Zo worden de steunpunten vaak gerund of begeleid door ervaringsdeskundigen en is er onderlinge steun (peer support) wat (h)erkenning en hoop geeft. De activiteiten richten zich op herstel, zelfregie en zingeving, niet enkel op klachten. Er wordt herstel- en krachtgericht gewerkt, hiermee is er aandacht voor wat iemand wél kan, wilt en hoopt. Het is gericht op herstel van identiteit, relaties en zelfvertrouwen. Ook functioneert het als schakel tussen formele zorg en informele ondersteuning door samen te werken met wijkteams, huisartsen, ggz en welzijnsorganisaties (wel door onafhankelijk te blijven).

Een mooi voorbeeld is steunpunt Avalon in Den Haag, opgericht door ervaringsdeskundige en sociaal ondernemer Noa van Hagen. Noa ervaarde dat praatgroepen vaak vol volwassenen zaten en voor haar ontbrak er een laagdrempelig aanbod voor jongeren om in gesprek te blijven over psychische klachten. In haar steunpunt is er ruimte om met elkaar te kletsen en eten, maar ook om problemen te delen in de groepssessies. Inmiddels heeft het steunpunt 4 locaties geopend waaronder ook in Rotterdam, Den Bosch en Roermond. Helaas heeft ze recentelijk het steunpunt in Roermond moeten sluiten. Haar steunpunt werd breed gedragen door de sociale ondernemers van Roermond maar helaas bleven de gemeente en zorg- en welzijnspartijen achter. Ze zocht constructieve samenwerkingen op maar stuitte keer op keer op weerstand en afwijzing.

IZA, AZWA & GALA

Vanuit het IZA (Integraal Zorgakkoord) zijn er afspraken gemaakt, gericht op het verbeteren van de samenwerkingen tussen sociaal domein, de huisartsenzorg en de ggz. Één van deze afspraken is om te komen tot een landelijk dekkend netwerk van laagdrempelige steunpunten. Met het AZWA (Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord) wordt deze ambitie niet alleen bevestigd maar ook versterkt: in AZWA staat expliciet dat iedere regio voorzieningen moet inrichten zoals integrale gezinspoli's en steunpunten voor mensen met ernstige psychische problematiek. Daarnaast sluit het aan bij de preventieve doelstellingen van het GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord) dat gezondheid en welzijn vóór (of naast) zorg benadrukt.

Terug naar het landelijk dekkend netwerk van laagdrempelige steunpunten. Wij hebben vernomen dat er één laagdrempelig steunpunt voor volwassen is, namelijk het Zelfregiecentrum van Willem Brons en Nick Bouwman genaamd Burgers 4 Burgers. Ook zij hebben veel weerstand ervaren vanuit de gemeente om financiële dekking voor hun initiatief te krijgen. Hierover leest u meer in het volgende kopje. Wanneer wij weer teruggaan naar het aanbod voor jongeren is er geen laagdrempelig steunpunt voor jongeren. In Veenendaal hebben wij Netwerk voor Jou wat onder MDT (maatschappelijke diensttijd) valt. Een onderdeel van hun traject 'Get Up en Enjoy' bevat coaching, verder blijft het natuurlijk een vrijwilligersnetwerk wat inhoud dat ze de focus leggen op jezelf inzetten als vrijwilliger en op die manier nieuwe (werk)ervaringen opdoen. Het verschil met een laagdrempelig steunpunt is dat de insteek bij een steunpunt echt om herstel na een ontwrichtende periode gaat. Een preventief en collectief aanbod wat momenteel ontbreekt in Veenendaal.

Gesprek Willem Brons van 'Burgers 4 Burgers'

Wij wilden graag weten hoe het in onze gemeente zit, zijn er al bestaande initiatieven voor een laagdrempelig steunpunt voor jongeren? Of een steunpunt an sich? Waar liepen initiatiefnemers tegenaan? Na online het aanbod opgezocht te hebben, kwamen we Burgers 4 Burgers Veenendaal tegen, een initiatief van Willem Brons en Nick Bouwman. Wij besloten in gesprek te gaan met Willem Brons om erachter te komen wat hun ervaringen waren met het openen van een steunpunt in Veenendaal. Worden zij financieel ondersteund door onze gemeente? Waren er juist blokkades?

Op 28 november spraken we Willem Brons in Downtown Veenendaal onder het genot van een kop koffie. Wij waarderen zijn openheid en de nieuwe inzichten die we tijdens het gesprek hebben opgedaan. Willem Brons heeft al jaren geleden hulp gevraagd aan de gemeente Veenendaal om zijn initiatief, een Zelfregiecentrum in Veenendaal, te kunnen realiseren. Wat daarna volgde was een lange moeizame periode van gesprekken waarin zijn visie wel gewaardeerd werd maar waarin financiële steun lang uitbleef. Er werd veel waarde gehecht aan KPI's en echt ruimte om het initiatief te laten groeien was er niet. In ons gesprek met Brons werd ook de vraag gesteld waarom het dan toch moeilijk blijkt voor de gemeente om een nieuwe koers in te slaan. Daarbij kwam het verleden van Veenendaal als industrieel dorp ook aan bod en de mentaliteit die dat met zich meebrengt.

Onze gemeente is van nature sterk gericht op efficiëntie, meetbaarheid en resultaat. Waar vroeger het proces draaide om grondstoffen, productie en eindproducten, zien wij die mentaliteit nog altijd terug in de manier waarop beleid wordt ingericht. Met KPI's, prestatieafspraken en systeemlogica. Binnen het sociale domein werkt die benadering echter maar beperkt. Hier gaat het niet om productie maar om mensen, vertrouwen, tijd en relaties. Herstel, zelfregie en welzijn laten zich niet in cijfers vangen. Als we jongeren dus écht willen bereiken en ondersteunen, vraagt dat om een verschuiving in denken.

Herstelbeweging

Door heel het land trekt een nieuwe beweging, genaamd de Herstelbeweging. Het is een benadering binnen de psychiatrie die zich richt op het bevorderen van een persoonlijk en zinvol leven ondanks psychische kwetsbaarheid, door de cliënt meer regie en zelfbeschikking te geven. De beweging ontstond mede uit kritiek op het traditionele medische model van de psychiatrie en legt de nadruk op persoonlijke ontwikkeling, empowerment en maatschappelijke participatie en wordt ondersteund door zowel professionele- als ervaringskennis. Dat de manier waarop wij geestelijke gezondheidszorg regelen anders moet, komt vaak voort vanuit financiële overwegingen. Toch kan dit soms het kantelpunt zijn waarin wij zaken herzien en wellicht compleet anders organiseren. De jeugdzorg moet collectiever, menselijker en vanuit gelijkwaardigheid ingericht worden.

Helaas moeten wij constateren dat onze regio achter de feiten aan loopt. Zo heeft de eerste Herstelacademie van Nederland, Enik Recovery College, in 2015 haar deuren geopend en is daarmee al een ruime 10 jaar actief. Vanaf 2018 is het aantal locaties van Enik verder uitgebreid naar meerdere stadsdelen in de stad Utrecht en omliggende plaatsen. Zo is er in 2018 een locatie bijgekomen in de wijk Overvecht, in 2020 in Houten en de wijk Leidsche Rijn en in 2021 in IJsselstein, Nieuwegein en Woerden.

Zoals eerder benoemd zijn er in Nederland naar schatting al 130 laagdrempelige steunpunten actief. Velen van hen zijn aangesloten bij de NVZH (Nederlandse Vereniging van Zelfregie en Herstel). Hun visie beschrijft eigenlijk precies waar men binnen het sociale domein van Veenendaal ook naar streeft. Zo kunnen we op hun website lezen onder 'Wie zijn wij en wat is onze droom' dat ze van medicaliseren naar normaliseren willen, van curatie (behandeling) naar preventie, van zorg naar eigen regie, van individueel naar collectief en van genezing naar herstel. 'Maatschappij breed leeft het besef dat verandering nodig is om de zorg en ondersteuning van mensen met psychische en/of sociale kwetsbaarheid effectief en toekomstbestendig te maken. In deze ontwikkelingen spelen zelfregie- en herstelorganisaties een unieke en onvervangbare rol', aldus de NVZH.

Daar waar geld naartoe gaat zijn ook vanuit gemeenten verwachtingen voor meetbare effectiviteit. Alhoewel herstel erg persoonlijk en moeilijk meetbaar is en er ook sprake moet zijn van wederzijds vertrouwen, heeft de NZVH alsnog data opgehaald om de behaalde successen te concretiseren. Hier hebben ze een boekje van gemaakt: 'Feiten & Cijfers', Verdiepende interviews bij 25 zelfregie en herstelorganisaties met in totaal 118 locaties.' Deze hebben wij in de bijlage toegevoegd. Hierin wordt diverse data gedeeld: wie bereiken deze steunpunten nou? Wat doen ze? Met wie werken ze samen? Ook kunt u informatie lezen over het financiële plaatje, zoals wat de omzet is en uit welke bron ze worden gefinancierd. Tot slot gaan ze in op de kwaliteit en de toekomst van deze steunpunten.

Conclusie

Wij begonnen dit stuk met de succesvolle bijeenkomsten die op gemeentelijk en regionaal niveau werden georganiseerd. Daar werd al geconcludeerd dat zorg efficiënter en daarmee ook collectiever georganiseerd moet worden en dat ervaringsdeskundigheid hierin een belangrijke rol kan spelen. Daarna hebben we onze visie over ervaringsdeskundigheid gedeeld, wat dit inhoudt en hoe deze vorm van hulp gelijkwaardiger kan werken en voor meer herkenning zorgt. Ervaringsdeskundigen werken vaak binnen laagdrempelige steunpunten, zoals bij het steunpunt Avalon, een aanbod dat in Veenendaal nog ontbreekt voor jongeren. Het faciliteren van dit soort punten wordt bekrachtigd door het IZA, AZWA en GALA en door de Herstelbeweging. Er zijn bestaande initiatieven zoals Burgers 4 Burgers maar samenwerking met de gemeente is niet altijd even makkelijk geweest.

Veel partijen staan er dus open of positief in om een nieuwe wind door de jeugdzorg te laten waaien, maar ergens voelt het ook als een sprong in het diepe.

Wij willen echter namens de Veense Jongerenraad onderstrepen dat het nu de tijd is om te investeren in deze preventieve vorm van zorg.

Ons Advies

- Ondersteun initiatiefnemers en projecten voor laagdrempelige steunpunten, zoals Herstelacademies en Zelfregiecentra (voor jongeren)
- Geef organisaties/stichtingen die met jongeren werken de ruimte binnen onze gemeentelijke verordening om jongeren te laten begeleiden door (vrijwillige) ervaringsdeskundigen (zonder SKJ-registratie maar met voldoende kennis en afstand tot hun problematiek)
- Werk toe naar het declarabel maken van ervaringsdeskundigheid binnen organisaties/stichtingen, zodat zij ook een vaste plek binnen het team kunnen krijgen

Bronvermelding

<https://www.swpbook.com/nieuws/869/steeds-meer-kinderen-zitten-thuis-vanwege-lichamelijke-of-psychische-problemen>

<https://cms.denederlandseggz.nl/assets/common/Laagdrempelige-steunpunten-als-springplank-naar-meer-volwaardig-burgerschap-april-2024.pdf>

<https://steunpuntavalon.nl/>

<https://npo.nl/npo3/noa-23-richt-steunpunt-avalon-op-voor-jongeren-met-problemen>

<https://nvzh.nl/iza/>

<https://vng.nl/sites/default/files/2023-10/handvatten-netwerk-laagdrempelige-steunpunten-iza.pdf>

<https://www.psychosenet.nl/wat-is-herstel/wat-kan-de-herstelbeweging-doen/geschiedenis-van-de-herstelbeweging/>

<https://www.enikrecoverycollege.nl/over-ons/>

https://vriendendienstendeventer.nl/images/Nieuws%20%20verhalen/NVZH_ZHO_Boekje_2025_A7.pdf